Elnur Zakir oğlu VƏLİZADƏ
Qərbi Kaspi Universitetinin magistrantı
Nərgiz Şamil qızı XALIQOVA
Qərbi Kaspi Universitetinin "Maliyyə və menecment" kafedrasının müəllimi, i.f.d.
https://doi.org/10.30546/4.71.73001.2024.02.016

İNNOVASİYA FƏALİYYƏTİ VƏ ONUN STİMULLAŞDIRILMASI METODLARI ARASINDA QARŞILIQLI ASILILIQ

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi - innovasiya fəaliyyəti və onun stimullaşdırılması metodları arasında qarşılıqlı asılılığın tədqiqidir.

Tədqiqatın metodolgiyası -tədqiqat işində təhlil, sintez, müqayisəli, statistik, müşahidə, tarixi və müqayisəli üsullardan istifadə edilmişdir. İşin elmi nəticələrinə nail olmaq üçün sistemli, proses, resurs və effektiv yanaşmalardan istifadə olunmuşdur.

Tədqiqatın tətbqiqinin əhəmiyyəti- innovasiya fəaliyyəti ilə onun stimullaşdırılması üsulları arasında qarşılıqlı asılılığa dair tədqiqatlar innovasiya mədəniyyətini necə inkişaf etdirmək, iqtisadi artımı sürətləndirmək, resursları səmərəli bölüşdürmək, riskləri idarə etmək, təşkilati fəaliyyəti artırmaq, istedadları cəlb etmək və saxlamaq yollarını daha dərindən başa düşmək üçün vacibdir.

Tədqiqatın nəticələri - İnnovasiya fəaliyyəti və onun stimullaşdırılması üsulları bir-birindən dərin asılıdır. İnnovasiya fəaliyyəti yeni məhsulların, xidmətlərin və ya proseslərin inkişaf etdirilməsi prosesinə aiddir, stimullaşdırma metodlarına isə innovasiyanı təşviq etmək üçün hazırlanmış siyasətlər, təşviqlər və dəstək sistemləri daxildir. Hökumət qrantları, vergi güzəştləri, tədqiqat və təkmilləşdirmə (R&D) maliyyələşdirilməsi və əqli mülkiyyətin qorunması kimi effektiv stimullaşdırma üsulları maliyyə risklərini azaltmaqla və yaradıcı səyləri təşviq etməklə innovasiyalar üçün əlverişli mühit yaradır.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi - Bugünkü sürətlə inkişaf edən biznes mənzərəsində innovasiyalar çox vaxt rəqabət üstünlüyünün əsas hərəkətverici qüvvəsidir. Tədqiqat şirkətlərə həvəsləndirmə, mədəniyyətin qurulması və ya əməkdaşlıq kimi innovasiya fəaliyyətinin stimullaşdırılmasının müxtəlif üsullarının onların innovasiya etmək və rəqabətdən qabaqda qalmaq qabiliyyətinə necə təsir etdiyini anlamağa kömək edir.

Açar sözlər: innovasiya, innovasiya fəaliyyəti, tədqiqat və təkmilləşdirmə.

Giriş

Mürəkkəbliyi, yüksək payları və əhəmiyyətli kapital qoyuluşları ilə səciyyələnən neft və qaz sənayesi müvəffəqiyyət və davamlılığı təmin etmək üçün ciddi və səmərəli layihə idarəetməsi tələb edir. Bu effektivliyə nail olmaq üçün mərkəzi olan layihənin idarə edilməsinin fəaliyyətini qiymətləndirmək və təkmilləşdirmək üçün nəzərdə tutulmuş möhkəm göstərici sisteminin tətbiqidir. Bu kontekstdə göstərici sistemi layihənin icrasının başlanmasından tamamlanmasına qədər müxtəlif aspektləri qiymətləndirmək üçün istifadə olunan kəmiyyət və keyfiyyət göstəriciləri toplusudur. Bu göstəricilər layihələrin səmərəliliyini, effektivliyini və ümumi uğurunu ölçmək üçün hərtərəfli çərçivə təqdim edərək, daha yaxşı qərarların qəbul edilməsini və strateji planlaşdırmanı asanlaşdırır. Layihələrin çox vaxt irimiqyaslı, coğrafi cəhətdən səpələnmiş və ekoloji təhlükələrdən tutmuş dəyişkən bazar şərtlərinə qədər risklərlə dolu olduğu neft-qaz sektorunda dəqiq müəyyən edilmiş göstərici sisteminin əhəmiyyətini qiymətləndirmək olmaz. Xərclərin səmərəliliyi, vaxtın idarə edilməsi, keyfiyyətə nəzarət və təhlükəsizlik performansı kimi əsas fəaliyyət göstəriciləri (KPI) layihənin bütövlüyünü qorumaq və məqsədlərin müəyyən edilmiş məhdudiyyətlər çərçivəsində yerinə yetirilməsini təmin etmək üçün vacibdir. Bundan əlavə, resursdan istifadə, ətraf mühitə təsir və maraqlı tərəflərin məmnunluğu ilə bağlı ölçülər layihənin daha geniş nəticələri

və uzunmüddətli həyat qabiliyyəti haqqında daha dərin fikirlər təklif edir. Bu göstəriciləri sistematik şəkildə izləməklə neft və qaz şirkətləri potensial problemləri erkən müəyyən edə, resursların bölüşdürülməsini optimallaşdıra və yolda qalmaq üçün düzəldici tədbirlər həyata keçirə bilərlər. Bu proaktiv yanaşma təkcə layihənin nəticələrini yaxşılaşdırmır, həm də yüksək rəqabətli sənayedə davamlı təkmilləşdirməni və rəqabət üstünlüyünü dəstəkləyir. Bundan əlavə, yaxşı strukturlaşdırılmış göstərici sistemi layihənin idarə edilməsi təcrübələrini tənzimləyici tələblər və sənaye standartları ilə uyğunlaşdırır və bununla da davamlılığı və korporativ məsuliyyəti təşviq edir. Xülasə, göstərici sistemi neft və qaz sənayesində layihələrin idarə edilməsində mükəmməlliyə nail olmaq üçün zəruridir [1].

İnnovasiya fəaliyyətinin stimullaşdırılması iqtisadi artımın və rəqabətqabiliyyətliliyin stimullaşdırılmasının mühüm aspektidir və hökumətlər çox vaxt innovasiya üçün əlverişli mühitin yaradılmasında əsas rol oynayırlar. İnnovasiyaları stimullaşdırmaq üçün dövlətin tətbiq etdiyi iki əsas üsul maliyyə stimulları və qrantlar kimi birbaşa müdaxilələr və hüquqi bazaların və dəstək strukturlarının yaradılmasını əhatə edən dolayı tədbirlərdir. Hökumətlərin innovasiyaları birbaşa stimullaşdırmasının əsas yollarından biri tədqiqat və inkişaf fəaliyyətlərinə maliyyə dəstəyi verməkdir. Tədqiqat və inkişaf qrantları innovativ layihələrin həyata keçirilməsi üçün müəssisələrə, tədqiqat institutlarına və startaplara maliyyə təmin edir. Bu fondlar prototiplərin hazırlanması, texniki-iqtisadi əsaslandırma və texnologiyanın qəbulu da daxil olmaqla bir sıra fəaliyyətləri əhatə edə bilər. İnnovasiya ekosisteminə kapital daxil etməklə hökumətlər davamlı təkmilləşdirmə və kəşf mədəniyyətini inkişaf etdirərək risk götürməyi və təcrübə aparmağı təşviq edirlər. Vergi stimulları hökumətlərin innovasiyaları stimullaşdırmaq üçün istifadə etdiyi digər birbaşa üsuldur. Uyğun Ar-Ge xərcləri üçün vergi kreditləri və ya ayırmalar təklif etməklə hökumətlər innovasiya fəaliyyəti ilə məşğul olan şirkətlərin maliyyə yükünü azaltmağı hədəfləyirlər. Bu stimullar biznesin tədqiqat və inkişafa sərmayə qoyması üçün güclü motivasiya rolunu oynayır, çünki onlar təkcə ümumi xərcləri azaltmır, həm də uğurlu innovasiyaların maliyyə gəlirlərini artırır [5]. Bəzi hökumətlər kiçik və orta müəssisələrə (KOB) innovasiya çekləri verən proqramlar həyata keçirirlər. Bu vauçerlər konsaltinq, texniki ekspertiza və ya tədqiqat obyektlərinə giriş kimi xüsusi innovasiya ilə bağlı xidmətlər üçün geri alına bilər. KOMları birbaşa dəstəkləməklə hökumətlər innovasiyada inklüzivliyi təşviq edir və biznesin geniş spektrinin innovasiya ekosistemində iştirak edə bilməsini təmin edir. Patentlər, ticarət nişanları və müəllif hüquqları da daxil olmaqla güclü əqli mülkiyyət hüquqlarının yaradılması və tətbiqi innovasiyaların qorunmasının əsas dolayı üsuludur. Hökumətlər müəyyən müddət ərzində novatorlara öz yaradıcılıqlarına müstəsna hüquqlar verən hüquqi çərçivələr yaradırlar. Bu qoruma təkcə ixtiraçıları və yaradıcıları yeniliklərindən pul qazanmağa imkan verməklə həvəsləndirmir, həm də şirkətlərin rəqabət üstünlüyünü qorumaq üçün yeniliklər etməyə həvəsləndirildiyi rəqabət mühitini gücləndirir. İnnovasiyaya dolayı dəstək təhsilə və bacarıqların inkişafına sərmayə qoyuluşunu da əhatə edir. Hökumətlər STEM (elm, texnologiya, mühəndislik və riyaziyyat) təhsilini innovasiya üçün vacib olan sahələrdə davamlı olaraq ixtisaslı mütəxəssislərlə təmin etmək üçün təşviq edir. Hökumətlər yaxşı təhsilli və bacarıqlı işçi qüvvəsini inkişaf etdirməklə dolayı yolla ölkənin ümumi innovativ potensialına töhfə verirlər. Güclü infrastrukturun qurulması və saxlanması innovasiyaları dəstəkləmək üçün çox vacibdir. Hökumətlər innovasiyaların çiçəklənməsi üçün əlverişli mühiti təmin edən tədqiqat obyektlərinə, texnoparklara və inkubatorlara investisiya qoyurlar. Ən müasir laboratoriyalara, birgə iş yerlərinə və qabaqcıl texnoloji infrastruktura çıxış tədqiqatçılar və biznesin inkişafı üçün zəruri resursları təmin etməklə dolayı yolla innovasiyaları stimullaşdırır [2]. Hökumətlər innovasiyaları asanlaşdıran tənzimləyici çərçivələr və sənaye standartları yaradır. Aydın və dəstəkləyici qaydalar yeni məhsul və xidmətlərin bazara çıxarılması prosesini sadələşdirə, innovatorlar üçün maneələri azalda bilər. Əksinə, dəqiq müəyyən edilmiş standartlar qarşılıqlı fəaliyyət və uyğunluğu təmin edir, bir çox oyunçunun üzərində qura biləcəyi ümumi təməl yaratmaqla innovasiyaları həvəsləndirir.

Birbaşa və dolayı metodların birləşməsi hökumətlərin innovasiya fəaliyyətini stimullaşdırmaq və qorumaq üçün vahid yanaşmasını əks etdirir. Birbaşa müdaxilələr bizneslər və tədqiqatçılar üçün dərhal maliyyə dəstəyi və stimullar təmin edir, dolayı tədbirlər isə uzun müddət ərzində innovasiyaları inkişaf etdirən ekosistem yaradır. Həm birbaşa, həm də dolayı yanaşmaları nəzərə alan balanslaşdırılmış və hərtərəfli strategiya iqtisadi artıma və sosial tərəqqiyə təkan verən canlı innovasiya mənzərəsini inkişaf etdirmək istəyən hökumətlər üçün vacibdir.

Daim inkişaf edən biznes və texnologiya mənzərəsində innovasiya uğurun təməl daşıdır. İnnovasiya fəaliyyətinin stimullaşdırılması çox vaxt müəssisələrin ənənəvi büdcə ayırmalarından kənarda maliyyə resursları tələb edir. Xüsusi fondlar və maliyyə bazarı mənbələri kimi büdcədənkənar maliyyələşdirmə mexanizmləri innovasiya təşəbbüsləri üçün zəruri kapitalın təmin edilməsində əsas rol oynayır. Bu məqalə büdcədənkənar maliyyələşdirmə vasitəsilə innovasiya fəaliyyətinin stimullaşdırılması üsullarını və müəssisələrin bu müxtəlif maliyyə mənbələrindən necə istifadə edə biləcəyini araşdırır. Müəssisələr innovasiya fəaliyyətinə həsr olunmuş daxili xüsusi fondlar yarada bilərlər. Bu vəsaitlər təşkilat daxilində kreativlik və təcrübə mədəniyyətinin formalaşmasına yönəlmiş büdcədənkənar maliyyələşdirmə mexanizmi kimi xidmət edir. Bu fondlara töhfələr müxtəlif mənbələrdən, o cümlədən mənfəətin bir hissəsi, əldən çıxarılma gəlirləri və ya strateji tərəfdaşlıqlardan daxil ola bilər. Müəssisələr öz mənfəətlərinin bir hissəsini innovasiya ehtiyatlarının yaradılmasına ayıra bilərlər. Bu ehtiyatlar tədqiqat və inkişaf (R&D) layihələri, pilot proqramlar və digər innovativ səylər üçün xüsusi olaraq ayrılmış maliyyə yastığı rolunu oynayır. Bu yanaşma innovasiyalar üçün davamlı daxili maliyyə axınını təmin edir, rəqabətli bazarda irəlidə qalmaq üçün proaktiv yanaşmanı təşviq edir. Strateji tərəfdaşlıq yolu ilə xüsusi fondların yaradılması büdcədənkənar maliyyələşdirmənin başqa bir yoludur. Müəssisələr innovasiyaya həsr olunmuş birgə fondlar yaratmaq üçün sənaye həmkarları, tədqiqat institutları və ya hətta hökumət orqanları ilə əməkdaşlıq edə bilər. Bu tərəfdaşlıqlar təkcə kapital qoymur, həm də müxtəlif təcrübələr gətirir, innovasiya ekosistemini genişləndirir və birgə layihələr üçün uğur şanslarını artırır. Maliyyə bazarından xarici maliyyələşdirməyə çıxış innovasiya fəaliyyətlərini genişləndirmək istəyən müəssisələr üçün strateji addımdır. Müəssisələrin innovativ axtarışları üçün büdcədənkənar maliyyələşdirməni təmin etmək üçün müxtəlif maliyyə alətləri və mexanizmləri mövcuddur [3]. Vençur kapitalı startaplar və yüksək inkişaf edən müəssisələr üçün büdcədənkənar maliyyələşdirmənin ümumi mənbəyidir. VC firmaları kapital müqabilində kapital təmin edərək, perspektivli innovativ ideyaları olan şirkətlərə sərmayə qoyur. Bu maliyyələşdirmə modeli müəssisələrə ani borclanmadan əhəmiyyətli vəsait əldə etməyə imkan verir ki, bu da onu innovasiyanın ilkin mərhələsində olanlar üçün əlverişli seçim edir. Mələk investorlar, adətən yüksək xalis sərvətli şəxslər, kapital və ya konvertasiya edilə bilən borc müqabilində startaplara və kiçik bizneslərə kapital verirlər. Büdcədənkənar maliyyələşdirmənin bu yanaşması xüsusilə cəlbedici və pozucu yenilikləri olan müəssisələr üçün faydalıdır. Mələk investorlar tez-tez masaya təkcə kapital deyil, həm də sənaye anlayışları, mentorluq və dəyərli şəbəkələr gətirirlər. Rəqəmsal əsrdə kraudfandinq platformaları innovasiyalar üçün büdcədənkənar maliyyələşdirmənin məşhur vasitəsi kimi ortaya çıxdı. Müəssisələr öz innovativ layihələrini geniş auditoriyaya nümayiş etdirə bilər və bu təşəbbüsləri dəstəkləməkdə maraqlı olan şəxslər vəsait ayıra bilərlər. Crowdfunding yalnız kapital təmin etmir, həm də müəyyən bir yeniliyə bazar marağını təsdiqləmək üçün bir yol kimi xidmət edir. Daha böyük müəssisələr innovasiya üçün vəsait toplamaq üçün istiqrazların buraxılması variantını araşdıra bilərlər. İstiqraz bazarına daxil olmaqla, müəssisələr sabit faiz dərəcələri ilə uzunmüddətli maliyyələşdirməni təmin edə bilərlər. Bu üsul onlara davamlı innovasiya təşəbbüslərini dəstəkləyərək uzun müddət ərzində resursları strateji şəkildə bölüşdürməyə imkan verir.

Büdcədənkənar maliyyələşdirmə kapitalın mənbələrini şaxələndirir, ənənəvi büdcə ayırmalarından asılılığı azaldır. Bu diversifikasiya müəssisələrə çoxsaylı maliyyə axınının onların təşəbbüslərini dəstəkləməsini təmin etməklə innovasiya ilə bağlı riski azaltmağa kömək edir. Büdcədənkənar maliyyələşdirməyə çıxış müəssisələrə illik büdcə dövrü tərəfindən qoyulan məhdudiyyətlər olmadan innovativ layihələri həyata keçirmək üçün çeviklik təmin edir [56, p.102]. Bu

çeviklik bazar imkanlarına və dəyişən texnoloji mənzərələrə tez cavab verməyə imkan verir. Büdcədənkənar maliyyələşdirmə, xüsusən də vençur kapitalı kimi xarici mənbələrdən müəssisələrə əhəmiyyətli innovasiyaları təşviq etmək potensialına malik yüksək təsirli, yüksək riskli layihələri həyata keçirməyə imkan verir. Cəsarətli təşəbbüslər üçün bu qabiliyyət müəssisələri rəqabətli bazarlarda fərqləndirə bilər. Büdcədənkənar maliyyələşdirmədən əlavə resurslar hesabına müəssisələr innovativ məhsul və xidmətlərin inkişafını və kommersiyalaşdırılmasını sürətləndirə bilərlər. Bu sürətlə bazara çıxma vaxtı rəqabət üstünlüyü əldə etmək üçün kritik amil ola bilər. Müəssisə kapitalı firmaları və ya strateji ittifaqlarla tərəfdaşlıq kimi birgə maliyyələşdirmə modelləri çox vaxt kapitaldan əlavə faydalar gətirir. Müəssisələr innovasiya imkanlarını zənginləşdirərək, xarici tərəfdaşların təcrübəsindən və şəbəkələrindən istifadə edə bilərlər.

Xarici mənbələrdən, xüsusən də səhm investisiyaları vasitəsilə maliyyələşdirmə mövcud maraqlı tərəflər üçün mülkiyyət hüququnun azalması ilə nəticələnə bilər. Müəssisələr vəsaitlərin təmin edilməsi və nəzarətin saxlanması arasında mübadiləleri diqqətlə qiymətləndirməlidirlər. İnnovasiya təbii olaraq risklər daşıyır və bütün layihələr uğur qazana bilməz. Müəssisələr uğursuzluq potensialını nəzərə almalı və onların maliyyə vəziyyətinə təsirini azaltmaq üçün risklərin idarə edilməsi strategiyaları yaratmalıdırlar. Maliyyələşdirmə üçün kənar təşkilatlarla əməkdaşlıq edərkən, maraqların və məqsədlərin uyğunluğunu təmin etmək çox vacibdir. Aydın ünsiyyət və dəqiq müəyyən edilmiş razılaşmalar innovasiya layihəsinin icrası zamanı yarana biləcək münaqişələrin qarşısını almağa kömək edir. İnnovasiya dinamik və resurs tutumlu bir işdir və büdcədənkənar maliyyələşdirmə müəssisələrə innovativ axtarışlarını gücləndirmək üçün vasitələr təqdim edir. İstər daxili xüsusi fondlar, strateji tərəfdaşlıqlar, vençur kapitalı və ya kraudfanding vasitəsilə, büdcədənkənar maliyyələşdirmənin müxtəlif mənbələri müəssisələrə iddialı layihələrə başlamağa, dağıdıcı texnologiyalar kəşf etməyə və öz sənayelərində ön sıralarda yer almağa imkan verir. Bu maliyyələşdirmə mexanizmlərindən strateji istifadə etməklə müəssisələr innovasiya mənzərəsinin çətinliklərini həll edə və rəqəmsal iqtisadiyyatda dayanıqlı artıma təkan verə bilərlər.

İş dünyasının dinamik mənzərəsində innovasiya inkişafın, rəqabət qabiliyyətinin və uzunmüddətli uğurun əsas sürücüsü kimi seçilir. İnnovasiya fəaliyyətini effektiv şəkildə stimullaşdırmaq üçün müəssisələr təkcə yaradıcılıq mədəniyyətini inkişaf etdirməklə yanaşı, həm də innovativ axtarışlar üçün maddi stimullar təmin edən strategiyalardan istifadə etməlidirlər [1]. Bu məqalə innovativ məhsullar üçün həvəsləndirmə sistemlərinin, qabaqcıl təşkilati strukturların və biznes və akademik institutlar arasında informasiya boşluğunu aradan qaldırmaq üçün vahid innovasiya reyestrinin yaradılmasını əhatə edən müəssisələr daxilində innovativ fəaliyyətin həvəsləndirilməsi üsullarını araşdırır. Güclü həvəsləndirmə sisteminin yaradılması müəssisələri innovativ məhsulların inkişafına diqqət yetirməyə həvəsləndirmək üçün çox vacibdir. Bu sistemlər müxtəlif formalarda ola bilər, uğurlu innovasiya təşəbbüsləri üçün maddi mükafatlar və tanınma təmin edir. Müvəffəqiyyətli innovasiya nəticələri ilə əlaqəli bonuslar, mənfəətin bölüşdürülməsi və ya səhm opsionları kimi maliyyə stimullarının təklif edilməsi güclü motivasiya rolunu oynayır. Maliyyə mükafatlarını innovasiya uğurları ilə birbaşa əlaqələndirməklə, müəssisələr işçiləri yeni məhsul və xidmətlərin inkişafına fəal töhfə verməyə təşviq edir. İnnovativ nailiyyətlərin tanınması mədəniyyətinin yaradılması vacibdir. Mükafatlar, ictimai təşəkkürlər və ya innovasiya mövzulu tədbirlər vasitəsilə fərdlərin və ya komandaların tanınması qürur və nailiyyət hissini artırır. Bu, təkcə mövcud innovatorları həvəsləndirmir, həm də başqalarını öz yaradıcı ideyalarına töhfə verməyə ruhlandırır. Uğurlu innovasiya layihələrində iştirak edən işçilər üçün karyera yüksəlişi imkanlarının təmin edilməsi innovativ töhfələrə verilən dəyəri gücləndirir. Təşviqatlar, innovasiya komandalarında liderlik rolları və ya gələcək layihələrə rəhbərlik etmək imkanı müəssisənin innovasiyaları təşviq etmək öhdəliyi ilə uyğunlaşan karyera yolu yaradır [3, s.37]. Təşkilatın strukturu onun innovasiya qabiliyyətinin müəyyən edilməsində mühüm rol oynayır. İnnovativ fəaliyyəti stimullaşdırmaq üçün müəssisələr əməkdaşlığı, çevikliyi və davamlı təkmilləşdirməyə diqqəti təşviq edən qabaqcıl təşkilati strukturları tətbiq edə bilərlər. Təkmil təşkilati strukturun əsas komponentlərinə aşağıdakılar daxildir: Müxtəlif bacarıqlara və perspektivlərə malik şəxsləri bir araya

gətirən çarpaz funksional komandaların yaradılması innovasiyanın təşviqi üçün vacibdir. Bu komandalar layihələr üzərində əməkdaşlıq edə, fikirləri paylaşa və mürəkkəb problemləri həll etmək üçün kollektiv təcrübələrindən istifadə edə bilərlər. Təşkilat daxilində xüsusi innovasiya laboratoriyalarının və ya mərkəzlərinin yaradılması eksperimentlər və ideyaların yaradılması üçün ayrılmış yer təmin edir. Bu ixtisaslaşdırılmış bölmələr ənənəvi biznes əməliyyatlarının məhdudiyyətləri olmadan tədqiqat və təkmilləşdirmə, prototipləşdirmə və yeni konsepsiyaların sınaqdan keçirilməsinə diqqət yetirə bilər [4]. Çevik iş metodologiyalarının qəbulu müəssisələrə dəyişən bazar tələblərinə və texnoloji irəliləyişlərə tez reaksiya verməyə imkan verir. İterativ inkişaf və müntəzəm əks əlaqə dövrələri kimi çevik təcrübələr davamlı innovasiya üçün vacib olan uyğunlaşma və davamlı öyrənmə mədəniyyətini təşviq edir. Sahibkarlıq subyektləri ilə elm və təhsil müəssisələri arasında informasiya boşluğunu aradan qaldırmaq üçün müəssisələr vahid innovasiya reyestrini yarada bilərlər. Bu reyestr davam edən tədqiqatlar, mövcud texnologiyalar və əməkdaşlıq imkanları haqqında məlumat üçün mərkəzləşdirilmiş repozitor kimi xidmət edir. Vahid innovasiya reyestrinin əsas komponentlərinə aşağıdakılar daxildir: İnnovasiyalar reyestrində elm və təhsil müəssisələrinin ekspertizası, tədqiqat maraqları və imkanları haqqında ətraflı məlumatlar olmalıdır. Eynilə, o, müəssisələrin innovasiya ehtiyaclarını, problemlərini və layihələrini kataloqlamalıdır. Bu hərtərəfli məlumat bazası region və ya sənaye daxilində innovasiya mənzərəsinin vahid görünüşünü təmin edir. Biznes və akademik qurumlar arasında əməkdaşlığı asanlaşdıran rəqəmsal platformalar və ya portalların yaradılması vacibdir. Bu platformalara layihənin uyğunlaşdırılması xüsusiyyətləri, müzakirələr üçün forumlar və tədqiqat nəticələrinin mübadiləsi mexanizmləri daxil ola bilər. Bu cür əməkdaşlıq məkanları sinerjiləri gücləndirir və birgə innovasiya layihələri üçün tərəfdaşlıqları asanlaşdırır.

Nəticə

İnnovasiya fəaliyyəti ilə onu stimullaşdırmaq üçün istifadə olunan üsullar arasında qarşılıqlı asılılıq ictimai tərəqqinin və iqtisadi inkişafın əsasında duran dinamik və simbiotik əlaqədir. Kəşfiyyatımız vasitəsilə biz insan yaradıcılığı və ixtiraçılığı ilə idarə olunan innovasiya fəaliyyətinin onun fəaliyyət göstərdiyi mühit tərəfindən necə formalaşdığını və imkan verdiyinin şahidi olduq. Siyasi stimullardan tutmuş institusional dəstəyə qədər çoxlu stimullaşdırma üsulları ilə müəyyən edilən bu mühit innovasiya toxumlarının kök saldığı və çiçəkləndiyi münbit torpaq kimi xidmət edir. Ən başlıcası, araşdırmamız bu əlaqənin bir istiqamətli olmadığını ortaya qoydu. Stimullaşdırma üsulları resursların təmin edilməsi, risklərin azaldılması və əməkdaşlığın təşviq edilməsi yolu ilə innovasiyaların stimullaşdırılmasında əsas rol oynasa da, innovasiyanın nəticələri də öz növbəsində bu metodları formalaşdırır və təkmilləşdirir. Uğurlu innovasiyalar, stimullaşdırma strategiyalarının effektivliyinə dair anlayışlar təklif edən və yaranan ehtiyac və imkanlarla daha yaxşı uyğunlaşmaq üçün uyğunlaşmalara təkan verən meyar rolunu oynayır. Bundan əlavə, biz innovasiya fəaliyyəti ilə stimullaşdırma metodları arasındakı qarşılıqlı əlaqənin milli sərhədləri aşdığını və texnologiya və səhiyyədən tutmuş təhsil və kənd təsərrüfatına qədər müxtəlif sektorları əhatə etdiyini qəbul etdik. Qlobal miqyasda bir-biri ilə əlaqəli dünyada ideyalar, resurslar və ən yaxşı təcrübələrin mübadiləsi innovasiyaların çarpaz tozlanmasını asanlaşdırır, kollektiv bilik fondunu zənginləşdirir və qlobal miqyasda tərəqqiyə təkan verir. Sürətli texnoloji tərəqqi, ictimai təlatümlər və ekoloji çağırışlarla səciyyələnən 21-ci əsrin mürəkkəbliklərində naviqasiya etdikcə, bu qarşılıqlı asılılığı anlamaq və inkişaf etdirmək getdikcə həyati əhəmiyyət kəsb edir. İnkişaf edən şərtlərə cavab olaraq stimullaşdırma üsullarını uyğunlaşdırmaq və təkmilləşdirməklə yanaşı, innovasiyaları inkişaf etdirən ekosistemi inkişaf etdirməklə biz dövrümüzün aktual problemlərini həll etmək və gələcək nəsillər üçün daha parlaq gələcək qurmaq üçün insan yaradıcılığının dəyişdirici gücündən istifadə edə bilərik.

ƏDƏBİYYAT

1. Globerman S., Shapiro D. Global Foreign Direct Investment Flows: The Role of Governance Infrastructur. New York: Oxford University Press, 2018.
2. Hymer S. The International Operations of National Firms: A Study of Direct Foreign Investment. Cambridge: MIT Press, 2019.
3. John W. Sustainable Development. Hong Kong: Routledge, 2017.
4. Kachur R. Economic Development. Mohyla: Mohyla Academy, 2018.
5. Kevin H. The Political Economy of Special Economic Zones in China. London: Zhang, 2015.
6. Mary A.D. Sustainable Development. Chicago: Bloomsbury Publishing, 2018.
7. Moran T.H. Foreign Direct Investment and Development: The New Policy Agenda for Developing Countries and Economies in Transition. Washington: Institute for International Economics, 2020.
8. Ota T. Sustainable Development. Tokyo: Toyo University, 2017.

Эльнур Закир оглы Велизаде
магистрант Западно-Каспийского Университета
Наргиз Шамиль кызы Халыкова,
преподаватель кафедры «Финансы и менеджмент»
Западно-Каспийского Университета, д.э.ф.

Взаимосвязь инновационной активности и методов ее стимулирования

Резюме

Цель исследования – изучить взаимозависимость инновационной активности и методов ее стимулирования.

Методика исследования – в исследовательской работе использовались анализ, синтез, сравнительный, статистический, наблюдательный, исторический и сравнительный методы. Для достижения научных результатов работы использовались системный, процессный, ресурсный и эффективный подходы.

Важность применения исследования – исследования взаимозависимости инновационной деятельности и методов ее стимулирования важны для более глубокого понимания того, как развивать культуру инноваций, ускорять экономический рост, эффективно распределять ресурсы, управлять рисками, повышать организационную эффективность, привлекать и сохранить талант.

Результаты исследования - Инновационная деятельность и методы ее стимулирования глубоко взаимозависимы. Инновационная деятельность относится к процессу разработки новых продуктов, услуг или процессов, а методы стимулирования включают политику, стимулы и системы поддержки, предназначенные для поощрения инноваций. Эффективные стимулы, такие как государственные гранты, налоговые льготы, финансирование исследований и разработок (НИОКР) и защита интеллектуальной собственности, создают благоприятную среду для инноваций за счет снижения финансовых рисков и поощрения творческих начинаний.

Оригинальность исследований и научные инновации - В современном быстро меняющемся бизнес-среде инновации часто являются ключевым фактором конкурентного преимущества. Исследования помогают компаниям понять, как различные методы стимулирования инновационной деятельности, такие как стимулирование, формирование культуры или сотрудничество, влияют на их способность внедрять инновации и опережать конкурентов.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, исследования и разработки.

Elnur Zakir Valizade
Master's student at Western Caspian University
PhD Nargiz Shamil Khaligova,
"Finance and management" department
teacher of the Western Caspian University.

Interdependence between innovation activity and methods of its stimulation

Summary

The purpose of the research - is to study the interdependence between innovation activity and methods of its stimulation.

Research methodology - analysis, synthesis, comparative, statistical, observational, historical and comparative methods were used in the research work. To achieve the scientific results of the work, systematic, process, resource and effective approaches were used.

Importance of research application - research on the interdependence between innovation activity and methods of its stimulation is important for a deeper understanding of how to develop a culture of innovation, accelerate economic growth, efficiently allocate resources, manage risks, increase organizational performance, and attract and retain talent.

Research results - Innovation activity and methods of its stimulation are deeply interdependent. Innovation activity refers to the process of developing new products, services, or processes, while stimulation methods include policies, incentives, and support systems designed to encourage innovation. Effective incentives, such as government grants, tax breaks, research and development (R&D) funding, and intellectual property protection, create an enabling environment for innovation by reducing financial risks and encouraging creative endeavors.

Research originality and scientific innovation – In today's fast-paced business landscape, innovation is often a key driver of competitive advantage. Research helps companies understand how different methods of stimulating innovation activity, such as incentives, culture building or collaboration, affect their ability to innovate and stay ahead of the competition.

Key words: innovation, innovation activity, research and development.